

Lukutaitoa naisille Afrikassa

RAPORTTI VUODESTA 2024

YLEISTÄ LUKUTAITOA NAISILLE AFRIKASSA -HANKKEESTA

Suomen Pipliaseura aloitti vuonna 2017 mittavan lukutaito-ohjelman Afrikassa. Työtä koordinoivat paikalliset pipliaseurat yhteistyökumppaneinaan kirkot ja paikallishallinto. Pipliaseurojen kansainvälinen kattojärjestö Yhtyneet Raamattuseurat on strategisesti sitoutunut ohjelmaan.

Suunnitelma pohjautuu pipliaseurojen vuonna 2017 aloittamaan lukutaito-opetuksen pilottihankkeeseen Malawissa. Kunkin kielen ominaispiirteet ja kansan kulttuuri huomioidaan ohjelmassa. Taustakartoitus sekä ohjelmasta karttunut tieto ja kokemukset auttavat uusien kielten projektien suunnittelussa. Myös yhteisten koulutusten, vertaisoppimisen ja kokemusten vaihdon avulla on pystytty hyödyntämään kokemuksia eri maiden ja kieliryhmien välillä, ja näin hankkeet eri kieliryhmien parissa nivoutuvat yhdeksi ohjelmaksi.

Tavoite: Ohjelman ensisijainen tavoite on vähentää lukutaidottomuutta Angolassa, Etiopiassa, Keniassa, Malawissa, Namibiassa ja Tansaniassa

PIPLiA.voimasanoja

tarjoamalla lukutaito-opetusta naisille, jotka puhuvat paikallisia kieliä. Tavoitteena on, että 20 000 naista oppii lukemaan ohjelman lukutaitokursseilla. Myös miehet voivat halutessaan osallistua lukutaito-opetukseen.

Lukutaitoluokat aloitetaan alkeista ja edetään harjoittelemalla lukemista osallistujien elinympäristölle tutuista asioista. Lukutaitomateriaaleja tehdään eri aiheista, jolloin on mahdollisuus oppia uusia asioita lukutaidon avulla ja samalla harjaannuttaa lukutaitoa. Lisälukumateriaalit huomioivat myös tasa-arvokysymyksiä.

Lukutaito-ohjaajia koulutetaan kaksi kutakin luokkaa kohden. Lukutaito-ohjaajat ovat paikallisia ja puhuvat vähemmistökieltä äidinkielenään.

Kunkin maan Pipliaseurassa on täysiaikainen kansallinen lukutaitokoordinaattori, joka hallinnoi projektia. Seurojen henkilökuntaa koulutetaan niin, että he pystyvät toteuttamaan laajoja vähemmistökielille suunnattuja lukutaito-ohjelmia.

SIL Global Africa Area tarjoaa ohjelmaan valitut konsulttipalvelut Suomen Pipliaseuran lukutaitoasiantuntijan Ari Vitikaisen ohjeiden mukaisesti. Suomen Pipliaseuran lukutaitoasiantuntija seuraa projektien etenemistä etäyhteyksien kautta sekä tekemällä monitorointimatkoja ja osallistuen tärkeisiin koulutuksiin ja työpajoihin paikan päällä.

Hankkeen tulokset: Vuonna 2024 lukutaitoluokkia toteutettiin viidessä maassa kuuden eri kieliryhmän parissa: Keniassa turkanan kielellä, Malawissa lomwen ja jaon kielillä, Namibiassa dhimban kielellä sekä Tansaniassa kagulun kielellä. Etiopiassa xamtangankieliset Lukutaitoa naisille Afrikassa lukutaitoluokat ovat vuodesta 2023 lähtien jatkuneet Norjan pipliaseuran tuella. Kaikkiin muihin tässä raportissa mainittuihin projekteihin rahoitus tulee Suomen Pipliaseuran kautta.

Vuosina 2024 paikallisten pipliaseurojen järjestämissä lukutaitoluokissa opiskeli yhteensä 5002 oppilasta, joista 88 prosenttia oli naisia. 266:sta lukutaito-ohjaajista 70 prosenttia oli naisia. 7 kuukauden peruslukutaitokurssin päätyttyä 3763 oppilasta jatkoi lukemisen sujuvuuden harjoittamista vapaaehtoisten opettajien pitämässä jatkoryhmissä.

Lukutaitoa naisille Afrikassa 2024 aloittaneet							
MAAT	Oppilaat	Naiset	Miehet	Luokat	Opettajat	Naiset	miehet
Etiopia	700	505	195	20	40	15	25
Kenia	608	436	172	20	40	11	29
Malawi	3046	2948	98	70	140	120	20
Tansania	463	390	73	15	30	28	2
Namibia	185	131	54	8	16	11	5
Angola	0	0	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	5002	4410	592	133	266	185	81
Prosentit		88%	12%			70%	30%

Lukutaitoa naisille Afrikassa ohjelman tuloksia 2024		
SUORITTANUT KURSSIN	4099	82 % aloittaneista läpäisi kurssin
Naiset	3729	85 % naisista läpäisi kurssin
Miehet	370	63 % miehistä läpäisi kurssin
JATKORYHMÄT	3763	75 % aloittaneista jatkoi jatkoryhmissä
Naiset	3426	78 % aloittaneista naisista jatkoi jatkoryhmissä
Miehet	337	57 % aloittaneista miehistä jatkoi jatkoryhmissä

Lukutaitokoordinaattoreiden verkosto

Vuonna 2024 laajennettiin Lukutaitoa naisille Afrikassa koordinaattoreiden välistä tukiverkostoa perustamalla ryhmä nimeltä ”African Community of Practice on Literacy”. Verkostoa koordinoivat Malawin Pipliaseuran lukutaitotyön koordinaattori Patrick Gondwe ja Kenian Pipliaseuran lukutaitotyön koordinaattori Joseph Irungu jotka molemmat saivat vuonna 2023 päätökseen lukutaitotyöhön valmentavan iDelta koulutuksen. Taustatukea antavat Suomen Pipliaseuran lukutaitoalan työntekijät Kimmo Kosonen ja Ari Vitikainen. Verkostoon on kutsuttu Pipliaseurojen lukutaitokoordinaattoreita eri puolilta Afrikkaa. Kahdessa ensimmäisessä virtuaalikokouksessa 4. syyskuuta ja 10. joulukuuta tutustuttiin eri pipliaseurojen tekemään lukutaitotyöhön ja jatkossa kokoontumisissa käsitellään lukutaitoon liittyviä ajankohtaisia teemoja osallistujien eri tarpeiden mukaan.

MAAKOHTAISET TULOKSET VUONNA 2024

PIPLiA. voimasanoja

ETIOPIA

Xamtanga -projekti:

Norjan Pipliaseura otti vastuulleen Xamtanga-projektin taloudellisen tukemisen vuonna 2023. Projekti yhdistettiin Haddiya-siirtymälukutaitoprojektin kanssa, ja ohjelmalle saatiin Norjan Dignin rahoitus.

Opettajan kouluttajien valmennus oli 5-11. maaliskuuta ja 40 opettajaa koulutettiin 12-16. maaliskuuta. Opettajien jatkokoulutus järjestettiin 12-17. heinäkuuta

Lukutaitoa opiskeltiin huhtikuun ensimmäisestä viikosta lähtien 20:ssä xamtanga-lukutaitoluokassa, joissa oli keskimäärin 35 oppilasta. 72 prosenttia oppilaista oli naisia. Kussakin luokassa oli kaksi ohjaajaa. 40:stä ohjaajasta oli naisia 15 eli 38 prosenttia.

Lukutaitoluokissa opiskeli 700 aikuisoppilasta. 545 oppilasta suoritti lukutaitotestin hyväksytysti kurssin päätyttyä.

Peruslukutaitoluokkien ohella toimi 10 jatkoryhmää, joissa lukemisen sujuvuutta kehitettiin lisälukutaitomateriaalien avulla. Näiden ryhmien toimintaan osallistui 545 aikuista, joista naisia oli 398.

KENIA

Turkana -projekti:

Kenian Pipliaseuran kapasiteetti lukutaito-ohjelman pyörittämisessä on jo vahvistunut siinä määrin, ettei vuonna 2024 ollut enää tarvetta ulkopuoliselle konsultille vaan opettajien kouluttaminenkin hoitui itsenäisesti. SIL Global pyydettiin tekemään hankkeesta arviointi, joka valmistui heinäkuussa 2024. Arvioinnin yhteenvedossa sanotaan:

Kenian Pipliaseuran lukutaitohanke on vaikuttanut henkilökohtaiseen ja yhteisölliseen kehitykseen Turkana-alueella. Vaikka haasteita on vielä ratkaistavana, hanke on osoittanut, että se on saavuttanut muutospotentialinsa. Suositusten tehokas täytäntöönpano voisi parantaa hankkeen ulottuvuutta, tehokkuutta ja kestävyyttä, mikä johtaisi parempiin lukutaitotuloksiin ja yhteisön voimaannuttamisen jatkumiseen.

8.–12. huhtikuuta 2024 järjestettiin kertauskoulutus neljällekymmenelle opettajalle.

Lukutaitoluokat alkoivat 6. toukokuuta, jota ennen kartoitettiin oppilaiden lähtötaso. 463 oppilasta eli 76 prosenttia, aloitti lukutaito-opintonsa 0-tasolta.

PIPLiA. voimasanoja

Lukutaitoluokkiin tehtiin seurantakäyntejä lukutaitokoordinaattorin ja ohjaajan toimesta lukukauden aikana.

Joulukuussa arvioitiin oppilaiden edistymistä lukutaitokoordinaattorin ohjauksessa. 474 eli 78 prosenttia oppilaista suoritti kurssin hyväksytysti. Naisista 91 prosenttia läpäisi kurssin.

Kaikkiaan 171 oppilasta joutui lopettamaan lukutaito-opintonsa kesken. Kurssin aloittaneista naisista keskeyttäneitä oli 17 prosenttia ja miehistä 56 prosenttia. Miesten on usein kuivuuden takia siirryttävä etsimään karjansa kanssa laidunta ja vettä kauas kylistään joka osaltaan selittää miesten suurta keskeyttämisprosenttia.

Lukutaitoluokkien päätösseremonia pidettiin 11. joulukuuta, jossa 474 oppilasta (398 naista) sai todistuksen kurssin läpäisemisestä.

Peruslukutaitoluokkien jälkeen 358 oppilasta, joista 268 oli naisia, jatkoi lukutaidon sujumisen kehittämistä lisälukutaitomateriaalien avulla jatkoryhmissä.

MALAWI

Jao ja lomwe -projektit:

11. helmikuuta pidettiin kansallisen lukutaitokoordinaattori Patrick Gondwen johdolla kertauskoulutus jao-opettajien kouluttajille ja 10. maaliskuuta lomwe-opettajan kouluttajille. Helmikuussa pidettiin viikon kertauskoulutus vanhoille jao-opettajille ja kahden viikon koulutus uusille jao-opettajille. Maaliskuussa vastaavat koulutukset pidettiin lomwe-opettajille. Kaikkiaan opettajia koulutettiin 140, naisia heistä on 130.

Malawissa toimi vuonna 2024 yhteensä 70 lukutaitoluokkaa, joissa opiskeli 3046 aikuista (2948 naista ja 98 miestä). Oppilaista 21 on liikuntarajoitteisia, ja kaikki heistä naisia.

Lukutaitoluokat opiskelivat huhtikuulta lokakuun 2024 lopulle. Kurssin suoritti hyväksytysti 2 627 opiskelijaa, joista 2 518 on naisia ja 49 miehiä. Tämä vastaa 86:ttä prosenttia kaikista kurssin aloittaneista.

Lukutaitoluokkien päätösseremoniat pidettiin loka – marraskuun vaihteessa.

Peruslukutaitoluokkien jälkeen 2567 oppilasta eli 84 prosenttia, joista naisia oli 2518, jatkoi lukutaidon sujuvuuden kehittämistä jatkoryhmissä.

1. marraskuuta järjestettiin koulutus Malawin Pipliaseuran työntekijöille. Koulutuksen tarkoituksena oli lisätä tietämystä Lukutaitoa naisille Afrikassa

Malawin projektista ja edesauttaa sitä, että koko Malawin Pipliaseuran henkilökunta osallistuu entistä aktiivisemmin projektin tukemiseen.

Uusi laskutaidon opetussuunnitelma, opettajan oppaat ja oppilaiden kirjat jao- ja lomwe-projekteille koekäytettiin vuonna 2024. Laskentomateriaalit ja laskennon oppitunnit saivat lukutaito-oppilailta hyvän vastaanoton. Vuonna 2025 tehdään arvio siitä, miten laskento-oppikokonaisuus toimii ja kuinka sitä tulisi kehittää edelleen.

LWA hanke on kehittänyt vahvoja kumppanuuksia muiden kansalaisjärjestöjen, kuten CRECCOM:in (Creative Centre for Community Mobilization), Titukulanen ja Yamba Malawin kanssa. Nämä järjestöt tarjoavat LWA lukutaitokurssin käyneille koulutusta maatalous- ja rahoitusallalla, teollisuudessa ja sukupuolten välisen tasa-arvon vahvistamisessa.

Uutena lisänä Lukutaitoa naisille Afrikassa -ohjelmaan kehitettiin Malawissa vuonna 2024 chichewa-lomwe siirtymälukutaidon opettajan - ja oppilaankirjat joiden avulla chichewaa lukevat voivat oppivat lukemaan lomwea. Ne otetaan koekäyttöön vuonna 2025.

25-30. kesäkuuta Patrick Gondwe ja Ari Vitikainen osallistuivat Nairobissa Alpha Tiles työpajaan jossa he kehittivät jaon kielelle android-pohjaisen lukutaitopelin. Kuvamateriaali ja äänitiedostot valmistuivat vuoden 2024 lopulla myös lomwenkieliseen peliin, joka viimeistellään koekäyttöön vuonna 2025.

NAMIBIA ja ANGOLA

Dhimba -projekti:

Dhimba-lukutaitoluokat toimivat vuonna 2024 vain Namibiassa koska projektilla oli vaikeuksia järjestää lukutaitotyön koordinointi Angolan puolella rajaa. Vuonna 2025 on suunnitelmassa laajentaa ja vahvistaa dhimbankielistä lukutaitotyötä Angolan puolella, jossa tälle työlle on suuri tarve.

Ari Vitikainen ja Chris Pekka Wilde Suomen Pipliaseurasta pitivät Ruacanassa työpajan 4-15. maaliskuuta. Työpajassa valmistettiin ”Learn to Read the Bible” kirjasia Raamatun kertomuksista dhimban kielellä. Työpajassa valmistettiin kolme kirjaa kahdelle eri vaikeustasolle. Ari Vitikainen piti lisäksi viikon työpajan, jossa Dhimba-lukutaitotiimi valmisti viisi kirjasta. Kirjat painatettiin kesäkuussa tarkoituksena käyttää niitä lisälukutaitomateriaalina lukutaitoluokissa.

SIL Global konsultti Chris Darby valmensi Namibian Pipliaseuran lukutaitotiimiä Ruacanassa 7.-21.6.2024 opettajien kouluttamiseen, projektin hallintaan sekä lisälukutaitomateriaalien hyödyntämiseen liittyen.

Kaikki dhimba-oppilaat aloittivat opintonsa nollatasolta eli heillä ei ollut mitään aiempaa lukutaito-osaamista. Luokissa opiskeltiin seitsemän kuukautta kesäkuun 2024 lopulta tammikuulle 2025.

Dhimban-kielisiä lukutaitoluokkia järjestettiin vuonna 2024 Namibiassa yhteensä 8. Niissä opiskeli 185 oppilasta, joista 131 oli naisia.

Loppukokeeseen osallistui 117 oppilasta ja heistä 100 eli 85 prosenttia läpäisi testin. 53 oppilasta eli 34 prosenttia joutui lopettamaan opintonsa kesken, koska he muun muassa joutuivat muuttamaan toiselle paikkakunnalle ruoan ja veden puutteen takia tai eivät töidensä vuoksi pystyneet osallistumaan oppitunneille.

43 oppilasta jatkoi jatkoryhmissä lukutaidon sujumisen kehittämistä vapaaehtoisten opettajien johdolla.

TANSANIA

Kagulu -projekti:

Kagulu-lukutaitotiimi hoiti vuonna 2024 opettajan koulutuksensa ilman SIL Global konsulttia, joka on osoitus tiimin kapasiteetin kehitymisestä.

463 kagulu-oppilasta aloitti lukutaito-opinnot kesäkuussa 2024, heistä oli naisia 390. Oppilaiden arviointi tehtiin kaikille uusille oppijoille ennen opetuksen alkua. 87% oppilasta aloitti lukutaito-opintonsa aivan alusta. Luokkia opetti 30 opettajaa, joista naisia oli 28.

Kurssin päätyttyä joulukuun lopussa testattiin 405 oppilasta, joista 353 eli 87 prosenttia läpäisi testin. Näistä läpäisseistä oli naisia 295.

Vuoden 2023 oppilaat jatkoivat lukemisen sujuvuuden harjoittamista vuoden 2024 aikana viidessätoista jatkoryhmässä. Lukumateriaalina käytettiin projektin tuottamia lisälukutaitomateriaaleja, peruskoulun aapista ja Raamattua.